

възклицанието си: нима тази възраст е съдбоносна за геният? ¹

Прави сж думите на единъ младъ руски критикъ, че, може би въ цялата русска история няма по-горестна и по-знаменателна трагедия, отъ живота и смъртта на Пушкина.² Куршумътъ на Дантеса завършва тази трагедия, а като епилогъ ѝ служатъ послѣсмъртните ликувания и злорадства на великосветската хайка. Ето и нишката на развитието на тази трагедия: за Пушкина всъдѣка една стѣпка напредъ въ своето самоусъвършенствуване е значела — стѣпка отстраняване отъ средата, въ която съдбата му е отсѣдила да живѣе, отстраняване отъ онай диващина, въ която е намирало удоволствие да живѣе тогавашното руско общество, културно не по-високо стояще — за примѣръ — отъ днешното наше. И твърде ясно е като какъ може да се отнася такова общество къмъ единъ поетъ, въ думите на когото трепти презрение къмъ него, и на когото самото присѣствие въ такава една среда, е било оскърбление — за нейната диващина. Въ известното стихотворение на Лермонтова, На смъртъ Пушкина, е изложенъ мотивътъ на тая трагедия — борбата на гения съ неговото варварско отечество.

Както вижда читателя, азъ се опитахъ въ широки штрихи да очертамъ живота на Пушкина — вътрешното негово съдържание, — възъ основа на факти и лични изповѣди отъ самия поетъ. ~~Скрупулите си че само, като може да се~~ извади на лице тѣсната връзка на тоя животъ съ творенията на поета, — както той, така и тѣ съвсѣмъ не жизнерадостни. Да позволяваше характера на моя очеркъ, бихъ могълъ да струпамъ още сума факти, за да покажа колко грѣши руската критика, като счита Пушкина за такъвъ художникъ, какъвто той не е; но въпреки, че и само тѣхъ факти, които извадихъ тукъ, сж доста да ~~увѣ~~ ~~риятъ~~ ~~всѣ~~ ~~отъ~~, че — най-високохудожественнитѣ творения на Пушкина сж изразъ на дълбока скръбъ, и че основата на неговата скръбъ е неговиятъ нера-

¹ Записки А. О. С. I. 273.

² И. Пирковъ. Философскія течения русской поэзии. Стр. 8. Статията на Д. С. Мережковски.